

Yhteinen keskustelu: miten maatalojen ilmastonmuutokseen varautumista voi ohjata tiedolla 12.4.2018

Ryhmäkeskustelujen aiheet:

- 1. Mitä ongelmia nykyisessä tiedolla ohjaamisessa on?**
- 2. Miten tiedon saisi kulkemaan viljelijöiltä politiikan tekijöiden suuntaan?**
- 3. Mitä tiedolla ohjaamisessa pitäisi tutkia ja miten?**
- 4. Minkälaisin keinoin viljelijöiden hyvinvointia ja jaksamista voisi tukea?**

Etäosallistujien näkemykset liitetty osaksi kutakin kysymystä.

1. Mitä ongelmia nykyisessä tiedolla ohjaamisessa on?

Moderaattorina Elina Nurmi

Ryhmäkeskustelut painoutuivat eniten uskottavan ja puolueettoman tiedon saantiin sekä tietotulvan määrään ja siihen kuinka hajallaan tieto on. Esimerkiksi erilaisten toimijoiden omat intressit sekä internetin vapaus värittävät tiedonvälitystä. Tieto on hyvin sirpaloitunut ja siiloutunut. Virallisen ajankohtaisen tiedon haku suuresta massasta hakusanoilla joskus hankalaa. Tietoa tulee paljon eri lähteistä, joten lähdekritiikki on entistä tärkeämpää. Mainittiin myös, että ongelmana on se, että yhä useampi erikoistuu tietämään yhä vähemmästä yhä enemmän. Toisaalta esim. Luken toimintamuotoa pidettiin hyvänä, sillä toisiinsa kytkeytyviä maa- ja metsäsektoreita on näin yhdistetty.

Tiedon välittämistapa on myös tärkeä. Liian pitkät tekstit voivat olla puuduttavia ja välillä esim. seminaarin kuvaus ei vastaa sen todellista antia. Toisaalta kiinnostavat ja hyvät puhujat houkuttelevat kuuntelemaan myös vähemmän mielenkiintoisesta aiheesta. Todettiin, että toimijat voisivat useammin yhdistää voimavarojaan esim. seminaarien järjestämisessä.

Ohjauksen yleisesti tulisi keskittyä viljelijöiden haasteiden ratkaisemiseen ja todellisten ongelmien korjaamiseen. Tiedon pitäisi kulkea useammin ja vaivattomammin. Pitäisi olla viljelijälle turvallista kertoa ongelmistaan ja virheistään ilman sanktion pelkoa. Sitoumukset ja tuet eivät tue viljelijöiden omia kokeiluja ja yleisistä toimintatavoista poikkeavaa toimintaa.

Monimuotoinen tietotaito on välttämätöntä maanviljelijän työssä. Toisaalta alueelliset erot vaikkapa täydennyskoulutuksessa asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan. Lisäksi maalaisjärjen katoamista pidettiin ongelmana. Vaikeaselkoinen kieli on selkeä negatiivinen tekijä, sillä esim. tutkijoiden olisi puhuttava viljelijöille ymmärrettävällä tavalla. Käytännön kokemuksen puute usein erottaa, mutta toisaalta juuri kohtaaminen lisää molemminpuolista ymmärrystä. Joskus on silti havaittavissa muutosvastarintaa, sillä vanhat perinteet ohjaavat toimintaa eikä uutta tuoreempaa tietoa välttämättä edes haluta omaksua. Erittäin tärkeää olisi myös viljelijöiden uskon vahvistaminen sen suhteen, että heidän teoillaan on merkitystä ja että he todella pystyvät vaikuttamaan.

2. Miten tiedonkulkua viljelijöiltä politiikantekijöille voisi edistää?

Moderaattorina Annukka Vainio

HUOMIOITA TIEDONKULUSTA

TIEDONKULUN ESTEET

- Poliitikantekijöillä on jo nyt suora yhteys viljelijöihin (esim. puhelimet) mutta he eivät käytä niitä
- Tiedonkulun haasteena ovat lobbarit, jotka ovat viljelijöiden ja politiikantekijöiden välissä
- poliitikot eivät kuuntele viljelijöitä
- MTK ei ole kaikkien viljelijöiden ääni, MTK tasapainoilee eri äänien välillä
- viestinnän esteenä on taloudellinen eliitti
- poliitikko ei kuuntele aidosti, koska hänellä on vahvat ennako-oletukset ja ideologiat viljelijöistä, faktoista riippumatta
- demokratian ongelma on, että ihmiset eivät keskustele keskenään, minkä vuoksi ei tunneta eikä kunnioiteta toisia ihmisiä
- poliitikot eivät puhu samaa kieltä, terminologiat eriytyvät
- MTK:n rakenne on liian raskas, viesti muuttuu matkan varrella
- organisaatiot ovat toiminnassaan hitaita muuttumaan, viljelijät (ts. yksilöt) pystyvät olemaan nopeita, minkä vuoksi suora tiedonvälitys voi olla nopeaa mutta organisaatioiden kautta kulkeva hidasta

RATKAISUT

- tiedonkulun tulisi mennä verkostoja hyväksikäyttämällä, esim. tuottajajärjestöjen kautta
 - traktorimarsseja lisää?
 - heterogeenisia keskustelutilaisuuksia joissa virkamiehiä ja poliitikoita on mukana
 - ensin jaetaan tietoa viljelijöille, jotka voivat jalostaa tietoa puolestaan eteenpäin
 - poliitikko tilalle töihin
 - poliitikot kuuntelemaan maanviljelijöiden tukikoulutuksia
 - tilat tekisivät omat nettisivut jossa kertoo omasta toiminnasta
 - esim. neuvojat
 - VILMA-hankkeen erinomaisessa videotallenteessa on vain 58 näyttökertaa: kurssin (ja vastaavien muiden kurssien): markkinointia voisi parantaa
 - tiedottaa ja tuoda esille viljelijöiden omaa tarinaa, maanviljelijöiden oma ääni kuuluville. Nyt kuuluu muiden toimijoiden ääni ja keskustelua käydään heidän ehdoillaan, ei maanviljelijöiden ehdoilla.
 - maanviljelijäblogeja ts. maanviljelijätarinoita
 - poliitikkojen kutsuminen saunaan tms.
 - viljelijöiden viesti yhtenäisemmäksi, nyt viljelijöitä voi helposti pallotella
 - pitäisi kehittää ”markkinointiviestejä” maanviljelyyn liittyen, jotta käsitys viljelijöistä yhteiskunnassa muuttuisi positiivisemmaksi. Viestejä on teroitettava ja lobata läpi.
- Esimerkiviestic:
- o maanviljely on ratkaisu ilmastonmuutokseen
 - o konkreettisia esimerkkejä, esim. tauluja maataloille tienvarseen joka kertoo kuinka monta Thaimaan-matkaa kyseinen pelto sitoo

- o ruokaturva-viesti: maanviljely on Suomen ruokaturvalle välttämätön (myös globaali ruokaturva)

- poliitikot välittävät äänestäjistään, minkä vuoksi viljelijöiden tulisi löytää itseään edustavia poliitikoita, jotka voi äänestää eduskuntaan

3. Mitä tiedolla ohjaamisessa pitäisi tutkia ja miten?

Moderaattorina Riitta Savikko

TUTKIMUKSEN, NEUVONNAN JA KÄYTÄNNÖN SUHDE

- käytännön ja teorian parempi kohtaaminen (miten toteutettaisiin)
- käytännönläheisyys, se tärkeää myös tutkimukselle, jotta tutkimuksesta hyötyä
- tällaista tutkimusta voi kutsua actionable knowledge, toiminnallinen tieto, design-tutkimus
- neuvonta laaja-alaiseksi, tutkimus kapealle sektorille keskittyvää, tiedonvälityksessä erityisen arvokkaita tutkijat, jotka ovat myös neuvoja (70 % neuvoja olemukseltaan), heillä taju konkretiasta
- toisaalta neuvojien ja tutkijoiden roolit erilaisetkin, tutkijalta voi odottaa tietoa yksityiskohdistakin, ja ne yksityiskohdatkin voivat olla viljelijälle juuri arvokkaita
- neuvojien palkkaus "tulospohjaiseksi", viljelijä maksaisi neuvoista vasta, kun ne tuottavat tulosta
- tehdään paljon tutkimusta, josta ei ole hyötyä (ei hyötyä viljelijöille tai neuvoijille, vain palkkarahat tutkijalle)

TIEDONVÄLITYKSEN VÄYLÄT

- miten viljelijät saavat suoraa täsmätietoa tutkijalta tutkijan omasta tutkimusaiheesta
- viljelijöiden ja tutkijoiden suora yhteys (maailma muuttuu nopeasti, viljelijät tarvitsevat tutkimustiedon käyttöönsä nopeasti)
- viljelijöiden ja tutkijoiden vuoropuhelu (viljelijät kyllä soittavat suoraan tutkijoille, esim. kasvinsuojeluasioissa)
- viljelijä-viljelijä –tiedonvälitys, vaihdetaan tietoa kokemuksista ja kokeiluista, on olemassa viljelijärinkejä (omatoimisesti syntyneitä) ja ProAgrian pienryhmiä
- miten viedä tietoa viljelijöiltä päättäjille
- tiedon saatavuus – webinaarit helpottaneet (voi kuunnella mistä päin Suomea vain)

TIEDONVÄLITYKSEN TOIMIVUUS

- mistä viljelijät saavat ja hankkivat tietoa
- millainen tieto viljelijöille sellaista, että se otetaan vastaan (sellainen tieto, joka kasvattaa satoa ja tuloja)
- miten tietoa saadaan niille, jotka todella sitä tarvitsevat. Eivät osallistu koulutuksiin ja neuvontatilaisuuksiin.
- meneekö tieto perille informaatio-ohjauksella
- miten tutkimustieto menee perille
- onko tiedosta hyötyä, antaako tieto lisäarvoa tiedollaohjatuille verrattuna ei-ohjatuille
- miten ryhmä sitoutetaan
- miten tutkimustietoa saisi välitettyä eteenpäin parhaiten, miten tutkimuslaitos voisi olla extension service
- tutkijoiden tiedonvälitystaidot ja ymmärrys tiedonvälityksen tärkeydestä ja ymmärrys siitä, miten ihmiset ymmärtävät tiedot (keskinkertainen tutkija voi olla tiedonvälityksessä parempi kuin huippuprofessori, koska pystyy muotoilemaan sanomansa muillekin ymmärrettävällä tavalla)
- avoimuuden ilmapiiri helpottaisi keskustelua.
- tutkimusta tarvittaisiin ohjauksen, tukien ja sitoumuksien tavoitteiden todelliseen toteutumisen seuraamiseen.

MILLAISTA TIETOA ARVOSTETAAN

- kuka tietää, (kenen tietoa arvostetaan)
- myös hiljaista tietoa kannattaa arvostaa (esim. viljelijöiden kokemustietoa)
- viljelijät tuntevat tilansa ja peltonsa parhaiten, jokainen tila on ainutlaatuinen
- mikä on tutkimustiedon laatu (on myös huonolaatuista tutkimusta)
- mikä on virkamiesten ja asiantuntijoiden tiedon laatu
- mikä on tiedon laatu (onko tieto oikeaa vai valetta)
- kun viljelijä ei löydä asioille selityksiä, menee usko tutkimuspuoleen ja kun oma arkikokemus eri kuin tutkimustulosten mukaan pitäisi olla, menee myös usko omaan tekemiseen

TIEDON VAIKUTTAVUUS

- nyt ilmastonmuutos laajasti hyväksytty, aiemmin ei, mitä taustalla (mikä johtanut yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen, millaiset prosessit ja toimet muutoksen taustalla)
- tukiehoista vapaata tutkimista esim. apila-viherlannoitusnurmen yleinen siemenseos on käytännössä laimentunut kesantosäätöjen tasoon
- nykyisin paljon informaatio-ohjausta ja tiedolla johtamista, pelkällä tiedolla ei kuitenkaan voi toimia, tarvitaan myös poliittista johtamista (toiminnan pohjana siis arvot, ei pelkkä tieto, tiedolla ei voi korvata arvoja)
- yhteiskunnan hallintatapana toiveissa demokratia, ei teknokratia tai timokratia

YMMÄRRYS SIITÄ, ETTÄ KAIKKEA (ILMASTONMUUTOSVARAUTUMIS)TIETOA EI VIELÄ OLE OLEMASSA

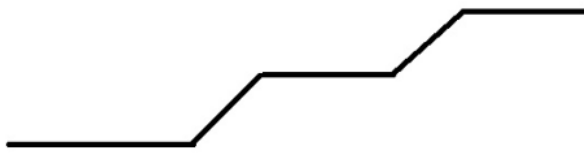
- on olemassa paljon tutkimattomia asioita, esim. maaperämikrobiologiassa
- eläinten ruokinnalla voi vaikuttaa märehijöiden metaanipäästöihin
- tutkimusta tehdessä tehdään paljon rajauksia, tutkitaan yhtä tai kaksi asiaa kerrallaan, käytännössä asioihin vaikuttaa monenmonia muuttujia yhtä aikaa, eli huomioitava mihin olosuhteisiin/ ympäristöön tutkimustulos sovellettavissa, mihin pätee, mihin ei.
- arkikokemus ja tutkimustieto voi olla erilaiset. Arkikokemus voi valehdella peltotöissäkin viljelijälle.
- esimerkki: 2017 Lounais-Suomessa saatiin hyviä viljasatoja. Mikä sen selittää? Kun puhutaan, että oli katovuosi. Onko hyvien satojen taustalla se, että vesitilanne oli hyvä (ei kevätkuivuutta), vai se, että edellisenä talvena oli routaa (maa muhevampaa). Vai nämä yhdessä? Vai sateiden ajoittuminen? Vai omien toimien ajoittuminen?

KÄSITTEIDEN KÄYTTÖ

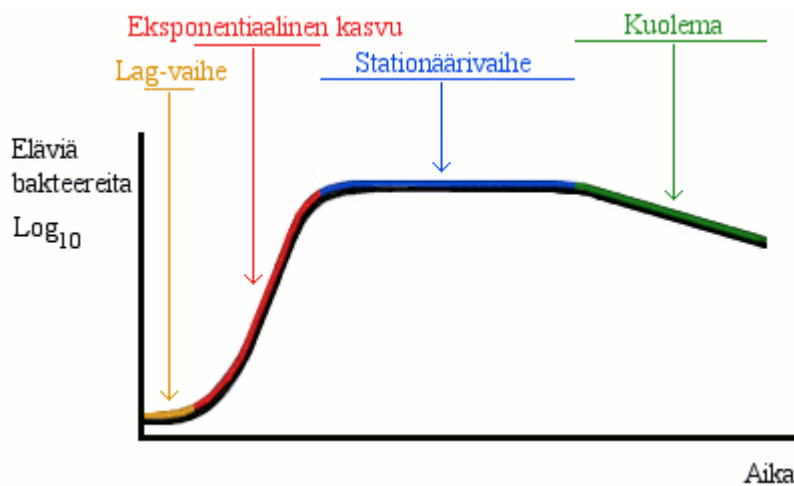
- yhdellä viljelijällä allergia suojele-sanalle ja ravinnepäästö-sanalle
- termien oikea käyttö: esim. ekosysteemi on biologian sana, yritysmaailma käyttää ekosysteemi-sanaa omiin tarpeisiinsa toisilla merkityksillä (ja biologian alan ihmisten päässä meinaa kiehahtaa silloin)

VILJELYKÄYTÄNTÖIHIN VAIKUTTAVAT SEIKAT, MILLOIN MUUTOSMAHDOLLISUUKSIA JA MITEN NE SAA HYÖDYNNETTYÄ

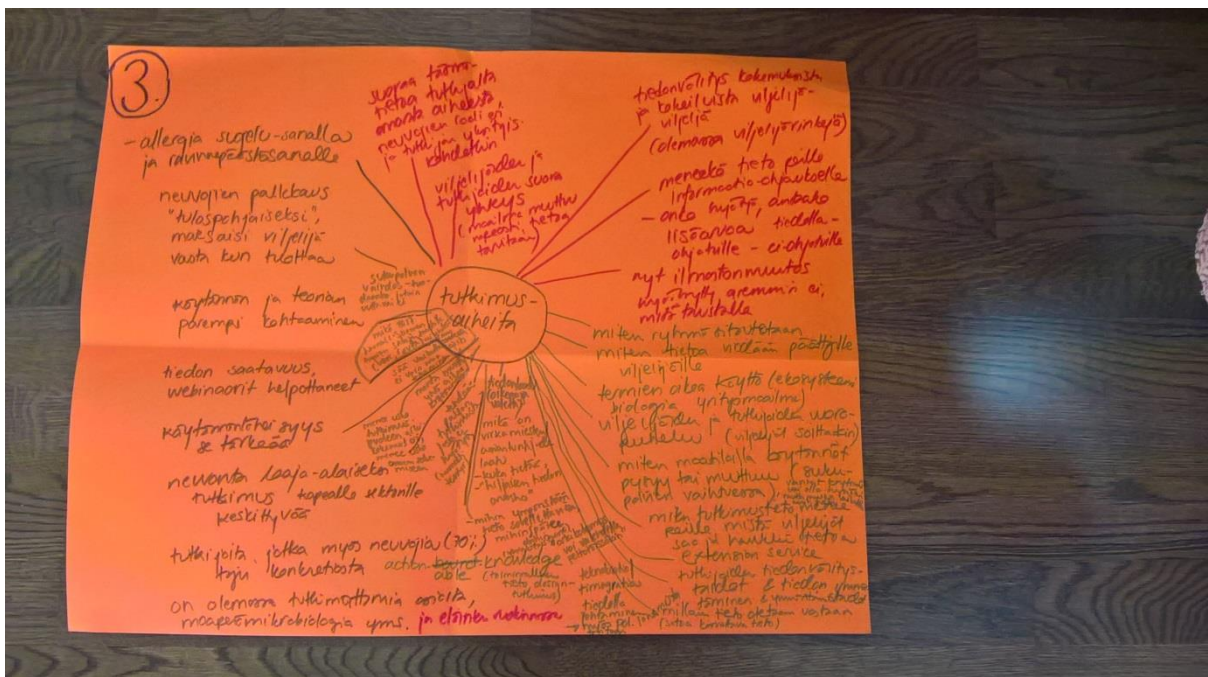
- miten maataloilla käytännöt pysyy tai muuttuu
- käytäntöihin vaikuttavat monet muutkin seikat kuin pelkkä tieto
- vanhat käytännöt voi olla hyviäkin
- sukupolvien vaihtuessa muutosmahdollisuus
- sukupolvenvaihdos –tuodaanko tilalle jotakin uutta vai ei (joutuuko uusi viljelijä miten paljon taistelemaan muutoksia saadakseen, vastustaako vanha polvi ja jos, niin kuinka paljon). Uuden tekijän into parannuksiin etenee portaittain tai mikrobien eksponentiaalisen kasvukäyrän mukaan. (kuvat alla)

Tehtiin keskustelussa samankaltainen piirros

Tässä ryhmäkeskustelussa tehty piirros mikrobien kasvusta, tämän kuvan lähde http://www.solunetti.fi/fi/solubiologia/mikrobipopulation_kasvuvaiheet/3/

4. Minkälaisin keinoin viljelijöiden hyvinvointia ja jaksamista voisi tukea?

Moderaattorina Riikka Armanto

Ryhmissä keskusteltiin laajasti erilaisista henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin vaikuttavista asioista. Oleellisimpina seikkoina esiin nousivat sosiaalisten verkostojen tärkeys ja viljelijöiden työn ja suomalaisen ruuan arvostus. Lomitusjärjestelmän koettiin olevan puutteellinen. Toisaalta todettiin myös, että on jokaisen vastuulla pitää huolta itsestään ja muista.

Alla keskusteluissa esiintyneitä ryhmiteltynä neljään kokonaisuuteen (otsikot omia, sisältö ryhmien tuottamaa keskustelua muistiinpanojen perusteella auki kirjoitettuna)

SOSIAALISET VERKOSTOT ENNALTAEHKÄISIJÄNÄ

- Ennaltaehkäisyn kannalta yhteisöllisyys ja verstaistuki avainasemassa
- Esimerkiksi kuntoutuskurssi on erittäin tärkeä ja hyödyllinen kunnon ylläpitämisen ja kokemusten jakamisen kannalta, mutta miksi hyvinvointiin keskitytään vasta, kun sen kanssa on ongelmia?
- Verkostot ja tapahtumat todella hyödyllisiä, mutta moniin virkistystapahtumiin saatetaan mennä ”kulissit” yllä
- Toisaalta samassa tilanteessa olevien ja samalla tavoin ajattelevien kesken ajatusmöröt (”kaikki on huonosti”) voivat kasvaa sen sijaan, että kohtaamisesta saisi tukea ja toivoa
- Joka tapauksessa kokemusten jakaminen ja yhteenkuuluvuuden tunne tärkeää, samoin perhe
- Verkostot nykyään löyhiä, asutus harvaa, tarvittaisiin paluumuuttajia
- Tarvitaan oikeita tapaamisia ihmisten kesken (ei pelkästään olemista netissä)
- Tuutoroinnilla vanhemmat ja kokeneemmat voivat jakaa tietoaan nuorempien kanssa ja olla avuksi
- Tuntuu hyvältä, jos maalla tuntemattomat morjestaavat (ikkunoista vahtaamisen sijaan)
- Nykyään voi joutua pelkäämään myös perättömiä ilmiantoja (lastensuojelu, eläinsuojelu)
- Tukea tarvitsevat niin onnistuneet kuin epäonnistuneetkin viljelijät, mutta tuen pitäisi suuntautua sinne missä siitä on eniten apua.

OMA VASTUU ELÄMÄNHALLINNASTA

- Hyvinvoinnissa on kyse elämönhallinnasta
- Itseä kannattaa altistaa hyvin monenlaiselle toiminnalle (harrastukset, erilaiset ihmiset)
- Jokaisen vastuulla on pitää huolta itsestä ja toisesta
- Luottamus muihin ja itseensä on tärkeää, itseään voi myös ohjata (mielenhallinta, suggerointi)
- Treenaamisella voi saada apua myös henkiseen hyvinvointiin

TYÖN ARVOSTUS JA POSITIIVISTEN MIELIKUVIEN JAKAMINEN

- Kun ahdistaa, kannattaa muistaa, ettei yksi ihminen voi pelastaa maailmaa → realismi
- Toisaalta maatalous korjaa ilmastonmuutosta! Tästä voimaa omaan työhön ja viestiä maailmalle
- Suomalainen ruoka on maailman puhtainta, mutta se ei näy arvostuksessa
- Ruuantuottajien arvostuksen ja ruuantuotannon arvon lisääminen ja yleinen asenne viljelijöitä kohtaan linkittyy talousvaikeuksiin
- Esimerkit kannattavista tiloista ja positiivisista kokemuksista kannustavat, niitä enemmän esille ja tiedoksi myös muille kuin toisille viljelijöille!
- Tilojen avoimet ovet, vierailupäivät, REKO ja suoramyynä
- Muun muassa Saksassa voi sikalan yhteydessä olla ravintola, mallia voisi ottaa toimintojen synkroniasta ja paikallisuudesta (tosin Suomessa asutus on niin harvaa, ettei tällainen toimi suoraan)

- Nuorella tuottajalla on paineita tehdä isolla mittakaavalla, vaikka suuruus voi heikentää valmiuksia hoitaa kaikkia peltoja parhaalla tavalla ja satotaso saattaa kärsiä
- Byrokratia aina oma taakkansa
- Määräysten ja sääntöjen vähentäminen. Pitäisi saada aikaan hyvän mielen tunne arkisissa askareissa tulevaisuutta ajatellen
- Sääntelyn taso ja jatkuva muuttuminen aikaansaa tuntemuksen, että kaikki mitä viljelijä tekee voi vähintään epäonnistuessaan olla laitonta tai paheksuttavaa nyt tai tulevaisuudessa. Tämä tuntemus itsessään vähentää hyvinvointia ja jaksamista, vaikkei perustuisikaan tosiasioihin. Se myös vähentää huomattavasti intoa viestiä tekemisistään ulkopuolelle, jolloin tarvitun tuen ja kannustuksen saaminen käy mahdottomaksi.

LOMITUS JA YLIMÄÄRÄINEN APU KUORMITTAVUUDEN VÄHENTÄMISEKSI

- Työ on sitovaa ja jatkuvasti ympärillä, reissuihin ei pääse
- Lomitusjärjestelmä on laitettava kuntoon: väki ja rahoitus vähenee jatkuvasti, lomittajien ammattitaitoon ei aina voi luottaa
- Nykyään ei käytetä eikä ole kodinhoitajia (auttamaan arjessa lasten tai vanhusten kanssa)

5. Etäosallistujien chat-ryhmä

Moderaattorina Sakari Raiskio

Etäosallistujien näkemykset liitetty osaksi kutakin kysymystä.